

POSTANOWIENIE

Dnia 7 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Misztal-Konecka

w sprawie z powództwa K.K., H.B., J.B.K. i M.B.
przeciwko S. Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. (poprzednio B. Spółka Akcyjna z
siedzibą w W.)
o ustalenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 7 listopada 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 26 października 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od K.K., J.B.K., H.B. i M.B. na rzecz S. Spółki Akcyjnej w W. po 1350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 26 października 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w O. w ten sposób, że oddalił powództwo K.K., J.B.K., H.B. i M.B. przeciwko S. Spółce Akcyjnej w W. o ustalenie, a także stosownie do tego rozstrzygnięcia orzekł ponownie o kosztach procesu.

2. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiedli powodowie, wskazując na naruszanie art. 189 K.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ K.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 K.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

4. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 K.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zmierzał w ten sposób do zagwarantowania, że skarga kasacyjna, nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie pełnić przypisane jej funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek do czterech ma więc zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie. Tak więc, nie w każdej sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, w przeciwnym razie Sąd Najwyższy stałby się wbrew obowiązującym regulacjom sądem trzeciej instancji. Nie jest rolą Sądu

Najwyższego korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

5. Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołali przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 K.p.c. Wskazali, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne i potrzeba wyjaśnienia czy każdorazowa, nawet hipotetyczna możliwość sformułowania jakiegokolwiek powództwa o świadczenie w okolicznościach danej sprawy *a priori* wyklucza możliwość i dopuszczalność wytoczenia powództwa o ustalenie z art. 189 K.p.c. Konieczne jest też rozważenie dopuszczalności wytoczenia powództwa o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego wobec możliwości uzyskania ochrony prawnej w drodze innych środków prawnych. Skarga kasacyjna jest też oczywiście zasadna, co wynika, w ocenie skarżących, za zarzutów zawartych w jej podstawach.

6. Wskazać przede wszystkim trzeba, że łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów budzi poważne zastrzeżenia. Jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawa) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi. Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 K.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1), jak i prywatny skarżącego (pkt 4). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy.

7. Przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 K.p.c.) polega na sformułowaniu tego zagadnienia i przedstawieniu wyczerpującej argumentacji jurejcznej wskazującej, że zagadnienie takie w sprawie występuje, jest nowe, dotychczas w orzecznictwie nierozstrzygnięte i będzie miało znaczenie precedensowe przy rozstrzyganiu spraw podobnych (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC

2002/1/11; postanowienie Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002/12/151). Powołując się z kolei na przesłankę z art. 398² § 1 pkt 2 K.p.c. skarżący powinien wykazać, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany dotychczasowej wykładni, podania, na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl.).

8. Skarżący nie sprostali powyższym wymaganiom, zaś rolą Sądu Najwyższego nie jest poszukiwanie okoliczności, które uzasadniałyby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podali, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości. W wywodach zawartych w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ograniczyli się jedynie do ogólnego zasygnalizowania problematyki zastosowania art. 189 K.p.c. Nie przedstawili wyodrębnionych jurydycznych rozważań odnośnie do obu powołanych przesłanek z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 K.p.c., nie wykazali istotności kwestii przedstawionych jako zagadnienie prawne, ani nie wskazali na żadne istotne wątpliwości w wykładni art. 189 K.p.c. Zasygnalizowali jedynie, że w orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego istnieją rozbieżności: przyjmowane jest albo rygorystyczne podejście do możliwości przyjęcia interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie świadczenia, albo prezentowana jest wykładnia umiarkowana, opierająca się na przyjęciu, iż brak interesu prawnego w wytoczeniu powództwa z art. 189 K.p.c. zachodzi jedynie wówczas, gdy powód nie ma żadnej potrzeby ustalenia prawa lub stosunku prawnego.

Nie sposób zatem uznać, że skarżący wykazali występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które nie było dotychczas przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego. Nie budzi przy tym wątpliwości, że w orzecznictwie utrwalił się pogląd, zgodnie z którym interes prawny rozumieć należy jako obiektywnie występującą potrzebę ochrony sfery prawnej powoda, którego prawa zostały lub mogą zostać zagrożone, bądź też co do istnienia lub treści których występuje stan niepewności. Ocena interesu prawnego wymaga indywidualizowanych, elastycznych kryteriów, uwzględniających celowościowe podstawy powództwa z art. 189 K.p.c. Jedną z przesłanek badanych przy rozważaniu celowości wykorzystania powództwa o ustalenie jest znaczenie, jakie wyrok ustalający wywarłby na sytuację prawną powoda. O występowaniu interesu prawnego świadczy możliwość stanowczego zakończenia w tej drodze sporu, natomiast przeciwko jego istnieniu - możliwość uzyskania pełniejszej ochrony praw powoda w drodze innego powództwa (np. wyroki Sądu Najwyższego z 19 lutego 2002 r., IV CKN 769/00, OSNC 2003/1/13; z 15 października 2002 r., II CKN 833/00, niepubl.; z 30 listopada 2005 r., III CK 277/05, niepubl.; z 2 lutego 2006 r., II CK 395/05, niepubl.; z 29 marca 2012 r., I CSK 325/11, niepubl.; z 5 września 2012 r., IV CSK 589/11, niepubl.; z 15 maja 2013 r., III CSK 254/12, niepubl.).

Z drugiej strony skarżący nie przytoczyli rozbieżności w orzecznictwie ani nie wyjaśnili z jakich powodów istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych. Ogólne, pozbawione pogłębionej analizy sformułowania skargi kasacyjnej, nie pozwalają na przyjęcie, że skarżący wykazali podane przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania.

9. Oczywiście zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z samej jej treści wynika w sposób jednoznaczny, że wskazane w skardze podstawy zasługują na uwzględnienie. Oznacza to, że z argumentów przedstawionych we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, bez konieczności dokonywania pogłębionej analizy prawnej lub czynności procesowych sądu, wynika jaskrawa sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa niepodlegającymi różnej wykładni i niepozostawiającymi sądowi swobody oceny albo z podstawowymi zasadami orzekania obowiązującymi w demokratycznym państwie prawa. O ile bowiem do uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawy są usprawiedliwione, o tyle do przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędna jest jej oczywista zasadność w wyżej

przedstawionym rozumieniu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się również, że dla stwierdzenia, że w sprawie wystąpiła przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 K.p.c. skarżący powinien był wskazać konkretne, naruszone przez sąd przepisy, a także powinien był przytoczyć odpowiednie argumenty wyjaśniające, dlaczego te przepisy zostały, jego zdaniem, w tak ewidentny sposób naruszone (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 września 2013 r., III SK 4/13, niepubl.).

10. Skarżący nie przedstawili dostatecznych argumentów świadczących o występowaniu w sprawie tak rozumianej oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Skarga kasacyjna zawiera jedynie stwierdzenie, że jej oczywista zasadność wynika z zarzutów zawartych w podstawach skargi. Odnosząc się do powyższego przypomnieć należy, że przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie (art. 398⁴ § 1 pkt 2 K.p.c.) oraz wnioski o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 K.p.c.), stanowią dwa odmienne, z uwagi na funkcje, jakie pełnią, niezależne od siebie wymanie skargi kasacyjnej. Skarżący, formułując więc wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie, powinni przedstawić wyodrębniony, samodzielny wywód prawny odnoszący się do wskazanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Samo odwołanie się do uzasadnienia podstaw kasacyjnych, jest niewystarczające.

11. Mając to na względzie, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 K.p.c., art. 99 K.p.c. w zw. z § 2 pkt 7 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

as]

aj